

Москаленко В.Ф.

Управління системою охорони здоров'я регіону при ліквідації екологічної катастрофи внаслідок аварії на очисних спорудах мегаполіса

МОЗ України

Управління системою охорони здоров'я регіону при ліквідації екологічної катастрофи внаслідок аварії на очисних спорудах мегаполіса – Дано опис системи охорони здоров'я в умовах екологічної катастрофи, пов'язаних з аварією на очисних каналізаційних спорудах м. Харкова. Показана роль та значення проведених комплексних заходів щодо попередження епідемії інфекційних хвороб у мегаполісі та регіоні.

управление системой охраны здоровья региона при ликвидации экологической катастрофы вследствие аварии на очистительных сооружениях мегаполиса – Дано описание системы охраны здоровья в условиях экологической катастрофы, связанных с аварией на очистительных канализационных сооружениях г. Харькова. Показана роль и значение проведенных комплексных мероприятий предупреждения эпидемии инфекционных болезней у мегаполисе и регионе.

regional health service system management at ecological catastrophe liquidation in consequence of accident on purificatory edifices of megalopolis – It has been described the Health Service system in circumstances of ecological catastrophe connected with accident on purificatory sewerage edifices in Khrarkiv. The role and importance of all taken measures concerning prevention of infectious disease epidemics in megalopolis and in region has been shown.

Ключові слова: аварія, управління охороною здоров'я, екологічна катастрофа.

Ключевые слова: авария, управление охраной здоровья, экологическая катастрофа.

Key words: catastrophe, regional health service management, ecological catastrophe.

Аварія на очисних каналізаційних спорудах м. Харкова, яка трапилась в червні 1995 року реально зумовила загрозу виникнення спалаху інфекційних захворювань (гострі кишкові хвороби, вірусний гепатит А, В, сальмонельоз, холера та інші).

Прогнозна оцінка фахівців та науковців також підтвердила цю загрозу. Згідно з розрахунками кількість хворих протягом липня-жовтня 1995 року тільки на території м. Харкова прогнозувалась кількістю 40 000-50 000 осіб (3000 хворих на 100 000 населення). Ця ситуація прогнозувалась на фоні сезонного підвищення захворюваності на гострі кишкові інфекції (зростання на 46,5 % порівняно з аналогічним періодом 1994 р.) та реального підвищення захворюваності у першій декаді липня у 2-3 рази.

Першим та важливим кроком було створення охорони облдержадміністрації спільно з Головним управління охорони здоров'я та соціальних питань Харківського міськвиконкому спеціального оперативного медичного штабу (надалі

– ОМШ) з контролю за епідемічною ситуацією, проведення оперативних протиепідемічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів.

До складу ОМШ, який працював цілодобово протягом двох місяців, увійшли: керівництво обласного та Харківського міського управліннь охорони здоров'я, директори територіальних медичних об'єднань районів м. Харкова, головні лікарі міських спеціалізованих, багатопрофільних та центральних районних лікувально-профілактичних установ області; головні лікарі та керівництво санепідслужби області; головні штатні (позаштатні) фахівці управліннь охорони здоров'я; ректори (проректори), директори (заступники), провідні вчені, фахівці вузів та науково-дослідних установ медичного профілю; керівництво відомчих установ, Товариства Червоного Хреста та медичних профспілок області, а також, що було особливо важливо, керівництво та провідні фахівці Головного управління охорона здоров'я та соціальних питань й аналогічних головних управліннь гуманітарно-культурної, споживчої, матеріально-технічної сфер Харківського міськвиконкому.

Керівник відділів, підрозділів, фахівці управліннь охорони здоров'я, виробничого підприємства “Фармація” забезпечували організаційно-методичний супровід та контроль виконання заходів усіх рівнів (від рішення Урядової комісії Міністрів України до відомчих та власних), брали участь в організації та проведенні медико-соціальних заходів безпосередньо на місці аварії – головній насосній станції Диканівських очисних споруд.

ОМШ взяв на себе обов'язки головного координуючого, методичного, консультативного та фактично діючого та виконуючого центру з організації діяльності медичних установ в експериментальних та надзвичайних умовах (часткова та повна відсутність водопостачання), їх функціонування в несприятливій епідситуації. Окрім цього, вся робота проводилась в тісному контакті з іншими відомствами, службами, формуваннями, підприємствами, організаціями та установами, які вирішували та постійно контролювали дуже важливі питання життєзабезпечення населення мегаполіса (водо-, енергозабезпечення, організація харчування, літнього відпочинку дітей та школярів, транспортного обслуговування та інше), а також штабами цивільної оборони області, управління “Харківкомуночиствод”.

Вже в перші години після аварії управлінням охорони здоров'я облдержадміністрації було видано наказ “Про невідкладні заходи щодо попередження інфекційної захворюваності серед населення області у зв'язку з аврією на очисних спорудах м. Харкова”. Цей документ визначив заходи щодо попередження виникнення інфекційних захворювань серед населення, виявлення захворювань, проведення бактеріологічних та хімічних лабораторних досліджень, виконання умов протиепідемічного режиму, з підсилення санітарно-просвітницької роботи серед населення, забезпечення оперативною інформацією у разі інфекційних захворювань та спалахів. Цим наказом передбачалося зведення “ до мінімуму” планової госпіталізації хворих, суттєве скорочення функціонуючого ліжкового фонду міста (на 70-75 %) з урахування відомчої мережі, а також передбачався порядок евакуації та госпіталізації хворих та вагітних із м. Харкова до лікувально-профілактичних установ області (центральні районні лікарні) на відстань до 60-100, а в окремих випадках і більше кілометрів. У наказі визначалися також головні заходи, які повинні проводити міська та обласна санітарно-епідемічна станції, виробниче підприємство “Фармація” та її мережа, фахівці управліннь охорони здоров'я різних рівнів.

Окрім цього, того ж дня (29.06.95) головним державним санітарним лікарем м. Харкова були видані два важливі документи: “Про першочергові заходи у м. Харкові у зв’язку з надзвичайною санітарно-епідемічною ситуацією” (розпорядження” та “Про організацію чергувань” (наказ)).

Вже 01.07.95 було затверджено спеціальний план заходів управління охорони здоров’я облдержадміністрації та облСЕС запобігання інфекційним захворюванням серед населення м. Харкова та районах області у зв’язку з аврією на Диканівських очисних спорудах м. харкова, а також розпорядження головного управління охорони здоров’я та соціальних питань міськвиконкому “Про режим роботи органів та установ охорони здоров’я м. Харкова у зв’язку з надзвичайною санітарно-епідемічною ситуацією”. У зв’язку з цим документом було видано наказ з управління охорони здоров’я м. Харкова “Про роботу лікувально-профілактичних установ в умовах надзвичайної ситуації – обмеження водопостачання водопостачання” (03.07.95) та “Про організацію надання ургентної медичної допомоги мешканцям м. Харкова на період повної відсутності централізованого водозабезпечення” (10.07.95). В документах керівникам лікувально-профілактичних установ пропонувалося розсередити хворих у стаціонарах за рахунок виписки, переведення до лікарень за межами міста, упорядкування госпіталізації, впровадження денних стаціонарів у поліклініках та стаціонарів вдома. Було вказано необхідність підсилення санітарно-протиепідемічного режиму у діючих лікарнях, закріплення епідеміологів санепідслужби за функціруючими стаціонарами хірургічного, акушерського-гінекологічного та педіатричного профілів.

Особливу увагу приділено необхідності дотримання режиму знезараження води, обов’язкового проведення бактеріологічних обстежень на період масових оглядів дітей, школярів, студентів.

Для організації медичної допомоги населенню на період надзвичайної ситуації було чітко визначено спеціальну, оперативну, тимчасову, ургентну мережу.

За період ліквідації аварії та її наслідків було видано 26 різних документів органів управління охороною здоров’я м. Харкова та області, відбулося понад 50 засідань ОМШ.

На засіданнях ОМШ були вирішені наступні головні завдання та проблеми:

1. Створення оперативної системи координації дій між органами охорони здоров’я та медико-санітарними службами всіх рівнів та відомств.
2. Запровадження епідеміологічного моніторингу та реалізації ефективних заходів щодо попередження інфекційної захворюваності населення.
3. Застосування науково-практичного прогнозування епідситуації.
4. Організація ефективної та висококваліфікованої лікувально-профілактичної та медико-соціальної допомоги ліквідаторам та безпосередньо на місці аварії – головній насосній станції Диканівських очисних споруд.

5. Створення системи організації медичної допомоги населенню в умовах надзвичайної, епідемічної, екологічної ситуації та особливого режиму водопостачання.
6. Забезпечення ефективного санітарно-епідемічного благополуччя території та населення.
7. Організація системи профілактичних оглядів населення, та в першу чергу, дитячого населення, школярів та студентства.
8. Забезпечення ефективної санітарно-просвітницької роботи серед населення.
9. Організація літнього відпочинку та санітарно-курортного лікування дитячого населення за межами м. Харкова та області.
10. Організація прийому, розподілу та контролю за ефективним використанням гуманітарної допомоги.

Окрім цього, безумовно, для діяльності ОМШ були обов'язковими для виконання всі рішення центральних, регіональних та місцевих органів виконавчої влади та спеціально утвореної Кабінетом Міністрів України Урядової комісії (05.07.95), а також спеціальних комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій та надзвичайних протиепідемічних комісій обласного, міського та районного рівнів (див.схему).

Завдяки діяльності ОМШ, чіткій організації його роботи з контролю за епідситуацією, оперативним протиепідемічним, санітарно-гігієнічним, лікувально-профілактичним, санітарно-просвітницьким заходам у період аварії на Диканівських очисних каналізаційних спорудах та ліквідації її наслідків вдалося не допустити спалаху та епідемії інфекційних хвороб серед населення, зберегти в м. Харкові, області та східному регіоні України в цілому відносно стабільну, благополучну санітарно-епідемічну та екологічну обстановку.

Управління системою охорони здоров'я регіону при ліквідації наслідків аварії на Диканівських очисних спорудах ліквідації екологічної катастрофи внаслідок аварії на очисних спорудах мегаполісу.